

Мы не дазволілі халоднаму нябыту
Забраць яго ад нас у вечную імглу,
І не труну, а дом зрабілі мы з граніту
На сотні год яму, як горнаму арлу.

Беларусы вельмі раўніва пільнавалі, хто і як стаяў падчас парадаў на *маўзалеі*. Калі на ім паявіўся Брэжнеў, у народзе склалася прыпеўка:

...Гэта што за Бармалей
Ўзьлез да НАС на *маўзалеі*?..

У Менску зьбіраліся нават паставіць і мясцовы *маўзалеі* Леніна, сымбалічны, у якім быў бы музэй...

Пазьней *маўзалеямі* пачалі іранічна называць маэнткі партбосаў. А слова „саркафаг“ ужо асацыявалася не з крышталёваю труною, а з Чарнобыльскай АЭС, якую накрылі саркафагам з бэтона.

Сёньня *маўзалеём* альбо саркафагам менчукі называюць змрочную спаруду Палацу Рэспублікі, якая паўстала пасярод сталіцы, акурат там, дзе зьбіраліся паставіць сымбалічны *маўзалеі* Леніна.

Менск

Сяргей Шупа

Таямніца паходжаньня назову цяперашняй сталіцы Беларусі губляецца ў далёкай смуге стагодзьдзяў. Найбольш верагоднай лічыцца гіпотэза, якая выводзіць яго ад рэчкі *Менкі*, што цячэ кілямэтраў за 20 на паўдзённы захад ад *Менску*.

Форма *Менск* (у старым напісаньні — празь літару „яць“) захоўвалася даўгімі стагодзьдзямі — у старадаўніх летапісах, актавых кнігах і ў жывой народнай гаворцы. Аднак з наступам палянзацыі, калі старабеларуская мова ў афіцыйным ужытку была выціснутая польскай, *Менск* зрабіўся Міньскам.

Калі дзвьесьце гадоў таму на нашыя землі прыйшла расейская акупацыя, новыя ўлады ня сталі разьбірацца ў этымалёгіі і археаграфіі, а перанялі польскі назоў. Адгэтуль узяўся Мінск.

Адроджаная Беларусь на пачатку ХХ стагодзьдзя вярнула гораду старое летапіснае імя, якое пражыло ў афіцыйным ужытку дваццаць гадоў. У 1939 годзе выйшла пастанова ўладаў аб замене ў беларускай мове *Менску* на Мінск. Заўважым, што кошты гэтай акцыі тагачасных кіраўнікоў не хвалівалі — трэ было сьцерці з памяці людзей ненавісную нацыяналістычную форму — *Менск*.

Гэта быў унікальны выпадак у савецкай імперыі. Ува ўсіх астатніх выпадках назвы гарадоў мяняліся ў расейскай мове — на нацыянальныя. Так замест Тыфлісу зьявіўся Тбілісі, замест Эрэвані — Ерэван, замест Вільна — Вільнюс. У Беларусі адбылося наадварот.

За апошнія стагодзьдзе горад моцна зьмяніўся. Шматлікія войны, акупацыі, рэпрэсіі, індустрыялізацыі, урбанізацыі, міграцыі татальна зьмянілі дэмаграфічнае, культурнае, моўнае, архітэктурнае аблічча *Менску*. Адбылася мутацыя, прадукт якой ужо натуральна завецца Мінскам.

І аднак *Менск* жыве. У апошніх брукаваных вулках, у старасьвецкіх камяніцах, у замшэлых камянях старых могілак, у нашым болі і ў нашай надзеі.